

Rapport

Klacht

Verzoekster klaagt er - mede namens andere SEALS (Strijdbaar En Anarchistisch Levend Schild) - over dat ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden op 13 oktober 2005 tijdens een actie van de SEALS:

- zonder waarschuwing een charge hebben gevoerd;
- disproportioneel geweld hebben gebruikt door met een wapenstok op het hoofd en op de nek te slaan van die SEALS en door hen te schoppen;
- disproportioneel hebben gehandeld door de SEALS handboeien om te doen;
- geen bewijs van ontvangst van ingenomen goederen hebben afgegeven.

Voorts klaagt verzoekster over de wijze waarop het regionale politiekorps Haaglanden een aantal aangehouden SEALS tijdens hun vrijheidsberoving heeft behandeld.

Verzoekster klaagt er in het bijzonder over dat een (aantal) SEAL(S):

- niet in de gelegenheid is gesteld om een voorkeursadvocaat te raadplegen;
- geen medische bijstand kreeg.

Verzoekster klaagt ook over de wijze waarop de klachtencommissie de klacht heeft behandeld. Verzoekster klaagt er met name over dat de klachtencommissie tijdens de hoorzitting op 4 juli 2006 geen NN-getuigen heeft gehoord terwijl dezen waren meegekomen om de klacht toe te lichten.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 13 oktober 2005 vond in het World Forum Convention Center (hierna: World Forum) te Den Haag de jaarlijkse wapenbeurs plaats van de Stichting Nederlandse Industriële Inschakeling Defensieopdrachten (NIID). Het NIID had aan de burgemeester van Den Haag bericht dat het om een besloten bijeenkomst ging, die door circa 1400 personen zou worden bezocht. Ook zou er een tentoonstelling zijn, die om 14.00 uur open zou gaan. Volgens de brochure kon de tentoonstelling los van het symposium worden bezocht, maar moesten bezoekers zich wel melden met een aanmeldingskaart. De organisatoren behielden zich het recht voor de toegang zonder opgaaf van redenen te weigeren.
2. Het Haags Vredesplatform demonstreerde die dag bij het World Forum tegen de wapenbeurs. De demonstratie was aangekondigd. Er bleken in totaal enkele tientallen

demonstranten van het Haags Vredes Platform te zijn, die voornamelijk op een aangewezen plek onder de luifel van het World Forum verbleven. Omstreeks 14.00 uur wilde een aantal demonstranten het World Forum binnengaan. Zij werden tegengehouden door de politie, waarna enkele demonstranten op de grond voor de ingang gingen liggen. Zij zijn aangehouden.

3. Korte tijd later kwamen negen personen aanlopen, van wie later bekend werd dat zij SEALS waren. Zij hadden geen kennisgeving van een voorgenomen demonstratie gedaan maar waren wel van plan om die dag te gaan demonstreren. Het doel van de demonstratie door de SEALS was tweeledig. Enerzijds wilden zij het gebouw betreden om bij de bezoekers van de beurs de aandacht te vestigen op hun meegebrachte flyers. Anderzijds wilden de SEALS met hun geweldloze actie het geweldmonopolie van de overheid, c.q. het repressieve optreden door de politie, aanklaarten. In dat kader begaven de SEALS zich via een zij-ingang onder de luifel van het World Forum naar de ingang van het gebouw, waarop de ME een charge uitvoerde. Enige tijd later begaven zij zich wederom naar de zij-ingang van de luifel, waarop de ME reageerde. Zij zijn aangehouden ter zake van openlijke geweldpleging c.q. niet voldoen aan een ambtelijk bevel. De politierechter heeft hen vrijgesproken.

4. Op 21 januari 2006 dienden de SEALS een klacht in bij de politie, welke klacht werd afgedaan bij beslissing van 31 oktober 2006.

5. Bij brief van 30 oktober 2007 wendde verzoekster zich mede namens zes andere SEALS tot de Nationale ombudsman.

A. Ten aanzien van het regionale politiekorps Haaglanden

I. Ten aanzien van het geweld en het boeien

Bevindingen

visie verzoekers

1. Uit de door verzoekers bij de politie ingediende klacht, de aanvulling daarop en de daarbij gevoegde bijlagen, alsmede uit het verzoekschrift en de reactie op het standpunt van de korpsbeheerder, komt het volgende beeld naar voren.

2. Toen de SEALS naar de ingang van het World Forum liepen, werden zij opgewacht door een linie ME'ers, zonder schilden en helmen, maar met de lange wapenstok. De SEALS liepen met hun schilden voor zich naar voren, waarop de ME'ers de lange latten al trokken. Zonder waarschuwing begonnen zij daarmee flink te slaan, toen de SEALS ongeveer nog een meter van hen verwijderd waren. Er werden klappen gericht op knieën, nek en hoofd. Eén persoon viel na een harde klap in de nek op de grond en werd met geweld

weggesleept. De SEALS trokken zich hierop terug. Na een korte onderbreking liepen zij weer naar de ingang en probeerden daar een formatie op te stellen; zij stonden met de schilden naar buiten gericht om zo bezoekers te kunnen tegenhouden. De ME viel hen vervolgens, wederom zonder enige waarschuwing of vordering in de rug aan. Er vond een ware geweldsexplosie plaats. De ME sloeg en schopte om mensen tegen de grond te krijgen en ook mensen die al op de grond lagen werden nog geslagen of geschopt. De wapenstok werd als klem gebruikt om tegen de keel of nek te drukken van personen die al op de grond lagen. Ook werden mensen die al op de grond waren gewerkt en niet direct hun handen op hun rug konden doen, omdat hun armen nog aan hun schild vastzaten, met onnodige pijnprikkels bewerkt in een poging hen hiertoe te dwingen; de SEALS waren passief en wilden verder wel meewerken. Bij het vervoer naar de busjes werd iemand met het gezicht over de grond gesleept en liet men een ander vallen, die vanwege hevige pijn in haar knie door het slaan niet kon lopen en door vier man werd weggedragen. Eén persoon raakte zelfs bewusteloos. Allen werden geboeid.

3. Verzoekers vinden het geweld buitensporig; volgens hen was het doelbewust en gericht. Er is ook geen sprake geweest van een vordering om zich te verwijderen; er werd direct vol overtuiging op de SEALS in gemept.

Voor wat betreft het boeien vragen zij zich af waarom het nodig was om mensen die kreupel en bewusteloos waren geslagen nog boeien om te leggen.

visie politie

4. Uit de desbetreffende mutatie van 13 oktober 2005, de geweldmelding van een dag later en het proces-verbaal van bevindingen van 5 januari 2006 komt het volgende beeld naar voren.

5. Omstreeks 14.40 uur kwam de groep SEALS (negen personen) vanaf de linker zij-ingang richting de toegangsdeuren van het World Forum, waar de ME in vreedstenuue stond opgesteld. De SEALS waren in witte overalls gekleed en droegen een helm. Een aantal had een plastic bril op en droeg een kapje voor de mond. De groepscommandant van de ME vorderde de SEALS tweemaal met luide stem en op niet mis te verstane wijze om zich te verwijderen. De SEALS bleven echter voorwaarts gaan. Zij liepen met de schilden voor zich gericht op de ME in en maakten slaande bewegingen, waarmee leden van de groep ME'ers op de kleding werden geraakt. Zij waren zichtbaar uit op confrontatie en niet van plan zich terug te trekken. Hierop is het commando charge gegeven. De SEALS zijn met de lange wapenstok teruggedrongen. De commandant zag en hoorde de wapenstokken neerkomen op de schilden van de SEALS, die continu duwende en slaande bewegingen maakten naar de groepsleden, waarbij dezen op het lichaam werden geraakt. Twee SEALS werden aangehouden, waarna duidelijk werd dat de groep beschermende bekleding droeg onder de overalls. De overigen trokken zich terug. De ME vormde vervolgens weer een linie voor de (directe) toegangsdeuren van het World Forum. Tien

minuten later begaven de SEALS zich weer naar de zij-ingang, waar zij bij de buitendeuren bleven staan. De commandant gaf het commando om een linie te vormen op ongeveer tien meter voor de zijdeuren in afwachting van wat de SEALS zouden gaan doen. De SEALS belemmerden de toegang voor bezoekers van de wapenbeurs; zij trokken aan de kleding van drie mannen en duwden met hun schilden tegen hen aan, waarbij zij "moordenaars" riepen. Er werd weer het commando charge gegeven met daarbij de opdracht de SEALS aan te houden. Tijdens die charge zijn de wapenstokken uitsluitend gebruikt om de SEALS onder controle te krijgen en hen op juiste wijze te kunnen aanhouden. Bij die aanhoudingen is mogelijk letsel ontstaan (knieletsel; een pijnlijke linkerhand en duizeligheid). Er zijn bij de tweede charge vijf personen aangehouden.

Gezien het gepleegde verzet zijn de handboeien bij hen aangelegd.

Het gebruik van de wapenstok was vooraf besproken met de chef van het bureau Scheveningen en goedgekeurd.

6. In het kader van de klachtbehandeling is de groepscommandant van de ME op 11 april 2006 gehoord. In het gespreksverslag staat, voor zover hier van belang, het volgende.

Een aantal SEALS liet zich op de grond vallen en hield de armen strak onder het lichaam. Zij weigerden op te staan, waarop de ME hen met de lange wapenstok heeft gepord om via deze pijnprikkels de armen vrij te krijgen, zodat overgegaan kon worden tot het boeien en afvoeren. Toen dit was gelukt werden zij geboeid en gedwongen op te staan. Enkelens hielden zich slap en werkten niet mee, waardoor zij met de voeten over de grond sleepten.

Er was met de wapenstokken voornamelijk op de schilden geslagen. Toen dit niet het gewenste resultaat had, is er ook op onder meer de benen geslagen; de ME moest ten slotte voorkomen dat men het World forum gebouw binnenging. De commandant merkte nog op dat de SEALS een betere lichaamsbescherming hadden dan de ME. De helmen waren voorzien van een vizier, en zij hadden borst- en beenprotectie, terwijl de ME vredes-tenuue droeg. Volgens de commandant waren de SEALS op confrontatie uit en wilden zij koste wat kost de linie doorbreken.

7. De korpsbeheerder deed de klacht af bij brief van 31 oktober 2006. Hij vond de klachten over de charge en de geweldsaanwending niet gegrond. Voor de motivering verwees hij naar het advies van de Onafhankelijke commissie voor klachten tegen politie Haaglanden (hierna ook: de klachtencommissie of de commissie). De commissie merkte op dat zij, mede gelet op de kort na het incident opgemaakte geweldsrapportage geen reden had te twifelen aan de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. Zij ging er daarom vanuit dat er voldoende was gewaarschuwd voor het gebruik van geweld. Ten aanzien van het geweld overwoog de klachtencommissie dat de lange wapenstok rechtens aan het Paraat Peloton van de Mobiele Eenheid is toegekend en dat zij geoefend zijn in het gebruik hiervan. Voor het dragen hiervan werd toestemming verleend. Aan de vordering

zich te verwijderen, werd geen gevolg gegeven. Door de demonstranten werd integendeel getracht met fysieke middelen hun doel te bereiken, waarop op uitdrukkelijke last van een meerdere geweld werd uitgeoefend. Ook voor wat betreft het geweld gaf de klachtencommissie aan dat zij, mede gelet op de kort na het incident opgemaakte geweldsrapportage, geen redenen had te twifelen aan de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. Ten einde de openbare orde te handhaven, werd in opdracht door de leden van het Paraat Peloton enige keren gebruik gemaakt van het rechtens toegekende geweldsmiddel, welk gebruik zich beperkte tot het handhaven en herstellen van de orde en de aanhouding van verdachten. Na het bereiken van het doel werd het geweldgebruik gestopt. De geweldsaanwending was dan ook naar de mening van de commissie proportioneel en in verhouding tot het beoogde doel, het handhaven en herstellen van de openbare orde en aanhouding van de verdachten, redelijk en gematigd.

8. In reactie op het bij de Nationale ombudsman ingediende verzoekschrift deelde de korpsbeheerder mee bij zijn eerdere oordeel te blijven. Hij verwees nog naar een rapportage van de chef van het politiebureau Scheveningen, die over het boeien van de SEALS schreef dat er tijdens de aanhouding sprake was van een onoverzichtelijke situatie, terwijl de aangehouden personen daarnaast ook niet meewerkten aan hun aanhouding. Met het oog op het gevaar voor ontvluchting dan wel in verband met de veiligheid van de betrokken personen en de betrokken ambtenaren was besloten boeien aan te leggen.

videobeelden

9. De politie berichtte desgevraagd dat er op de bewuste dag een videosurveillance-voertuig is ingezet, maar dat de naar alle waarschijnlijkheid gemaakte video-opnamen niet bewaard zijn gebleven. Inmiddels zijn er wel afspraken gemaakt over het opslaan van dergelijke opnamen.

Verzoekers hebben op 9 augustus 2008 een DVD gestuurd aan de Nationale ombudsman, waarop beelden van het gebeuren in kwestie te zien zijn.

Op de DVD is het volgende - voor zover hier van belang - te zien.

10. Aan de zijkanten van de luifel van het World Forum zijn glazen puien. Bij het gebouw is een opening in die puien. Door één zo'n opening komen op een gegeven moment de SEALS binnen; zij zijn gekleed in witte pakken, hebben (integraal)helmen op, mondkapjes voor, dragen beschermingsbrillen en schilden. Zij lopen in flink looptempo en onder het roepen van leuzen richting de toegangsdeuren van het gebouw (ongeveer 10 meter). Tegenover hen stelt zich een linie van ME'ers op, die dwars op de muur waarin zich de toegangsdeur naar het gebouw bevindt, staat opgesteld. Een waarschuwing dat men zich moet verwijderen of iets dergelijks is op de DVD niet te horen. De SEALS naderen de ME-linie en breken daar op zeker moment, duwend met hun schilden, doorheen waarna zij naar de ingang van het World Forum aan hun rechterkant draaien en zo bij de

toegangsdeuren van het gebouw komen. Onmiddellijk hierop hanteren de ME'ers de lange wapenstok. Op dat moment bevinden de SEALS zich met de rug naar de ME; slagen komen op rug en schouders neer. Dit duurt slechts kort. De SEALS stellen zich vervolgens telkens in linie tegenover de ME op. De ME slaat met de lange wapenstok tegen de schilden, maar ook tegen benen van de SEALS. De ME doet dit niet bij voortdaring; er zijn diverse momenten waarop de ME geen actie onderneemt. De SEALS trekken op zulke momenten slechts enkele meters terug en blijven dan weer staan met hun schilden voor zich geheven. Uiteindelijk worden zij door de zelfde ingang bij de luifel weggedreven als waardoor zij gekomen zijn.

11. Enige tijd later komen de SEALS weer bij die ingang staan. Zij hebben hun schilden voor zich. De ME blijft in linie tegenover hen staan ter hoogte van de toegangsdeuren tot het gebouw. De SEALS houden twee personen die onder de luifel van het World Forum willen komen tegen. Even later komen weer twee (mogelijk dezelfde) personen, één van hen werkt zich vlug langs de SEALS; de ander wordt door enkele SEALS teruggeduwd c.q. weggetrokken van de ingang. Ook tegen een persoon die naar buiten wil, wordt geduwd. Als deze weer naar binnen wil komen, wordt hij teruggeduwd. Hierop stormt de ME richting de SEALS. Eén van de SEALS die op de grond ligt, wordt enkele malen met de wapenstok tegen het lichaam geslagen. Een ander ligt op zijn rug en wordt door één ME'er over de grond gesleept richting luifel. Hij houdt het schild met één hand vast. Bij de ingang van de luifel komt er een tweede ME'er bij. De SEAL draait zich op zijn zij, waarna de twee ME'ers na elkaar proberen het schild af te doen. Dit lukt niet en de SEAL haalt het schild naar zich toe, terwijl hij nog steeds op zijn zij met gekromde knieën op de grond ligt. Met de wapenstok wordt in de nek en tegen de zij van deze persoon gepord en het schild wordt uiteindelijk los getrokken. Terwijl de SEAL nog steeds op zijn zij ligt, wordt door één van beide ME'ers de wapenstok tegen zijn nek gelegd, waarbij de ME'er zelf op de knieën, met één knie op de SEAL, zit. Er wordt met kracht tegen de wapenstok geduwd, terwijl een paar keer "op je buik; handen op de rug" wordt geroepen. Op zeker moment draait de SEAL op zijn buik, waarna zijn armen onder zijn lichaam vandaan worden gehaald en hij wordt geboeid. Hij wordt vervolgens rustig afgevoerd. Een andere SEAL wordt tussen twee ME'ers weggevoerd en zakt op een gegeven moment door de knieën, waarna zij vrijwel onmiddellijk door twee andere ME'ers bij de benen wordt opgepakt en wordt afgevoerd door vier ME'ers. Eén SEAL die aan armen en benen wordt getild, ligt op een gegeven moment weer op de grond en wordt vervolgens wederom opgepakt.

12. De korpsbeheerder werd in de gelegenheid gesteld om van het DVD beeldmateriaal dat door verzoekers was vertrekt, kennis te nemen. De korpsbeheerder gaf op 20 februari 2009 in zijn reactie op het beeldmateriaal van verzoekers aan dat hij bij zijn eerder ingenomen standpunt bleef.

Beoordeling

Ten aanzien van de charge en het toegepaste geweld

13. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond, onder I.). Ook in artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens (zie Achtergrond, onder II.) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet (zie Achtergrond, onder III.) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste). Aan het gebruik van geweld dient zo mogelijk een waarschuwing vooraf te gaan.

14. Voor wat betreft de eerste confrontatie tussen verzoekers en de ME overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

15. De SEALS waren van meet af aan van plan om het gebouw waarbinnen de wapenbeurs plaatsvond, binnen te dringen. Zij wilden in het gebouw, middels hun flyers, hun principiële protest tegen de wapenbeurs bij de bezoekers onder de aandacht brengen. Deze actie zou als een demonstratie kunnen worden aangemerkt. Hoewel artikel 10 en artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 7 en artikel 9 van de Grondwet aan een ieder, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet, het recht op vrije meningsuiting verschaft, is dit recht niet onbeperkt. Zo wordt in artikel 10 lid 2 EVRM, artikel 11 lid 2 EVRM, artikel 7 lid 1 Grondwet en artikel 9 lid 2 Grondwet bepaald dat de uitoefening van het recht op vrije meningsuiting respectievelijk het recht op demonstratievrijheid middels bepaalde formaliteiten die bij wet zijn voorzien, kunnen worden beperkt. In de Wet openbare manifestaties wordt de uitoefening van dit recht, met het oog op de handhaving van de openbare orde, door nadere regelgeving begrensd. De Nationale ombudsman is van oordeel dat groepen en/of individuele personen die handelen in strijd met deze regels, onder omstandigheden door de politie mogen worden beperkt in hun demonstratievrijheid. Daarnaast kon de ME er redelijkerwijs van uitgaan dat het bepaald niet de bedoeling van de organisatoren van de wapenbeurs was dat de SEALS het gebouw binnengingen. Gelet hierop was het ter voorkoming van lokaalvredebreuk (zie Achtergrond, onder IV.) door de SEALS gerechtvaardigd dat de politie optrad om dit strafbare feit te voorkomen. Vaststaat dat de politie hierbij geweld heeft gebruikt. Voor de vraag of dit geweld proportioneel was, is het volgende van belang.

16. De SEALS hebben gekozen voor optreden in een uitrusting die er confronterend uitzag. Weliswaar zijn er geen wapens zichtbaar, maar het lopen in de richting van de ME - die in zogenaamd vredestenue was - was ook zonder gebruik van verdere geweldsmiddelen

provocerend te noemen. Op de film is overigens niet te horen dat een verwijderingsbevel of een waarschuwing voor geweldstoepassing wordt gegeven. Hoe dan ook, de linie ME'ers stond dwars opgesteld voor de ingang van het gebouw en ondernam in eerste instantie verder geen actie. Het moet de SEALS volstrekt duidelijk zijn geweest dat zij het World Forum niet binnen mochten. Zij hebben zelf voor confrontatie gekozen en zijn duwend met hun schilden door de linie van de ME heengebroken om het gebouw binnen te gaan. Pas toen reageerde de ME, die op dat moment de lange wapenstok hanteerde om de SEALS weg te krijgen bij de ingang. Aangezien de SEALS met hun gezicht richting de ingang van het gebouw stonden, was het onvermijdelijk dat de ME met de wapenstok ook de ruggen en schouders van de SEALS raakte. De SEALS hebben daarna diverse momenten de gelegenheid gehad om zich te verwijderen, maar zij gingen telkens weer de confrontatie aan. Zij bleven na een charge diverse keren staan, waarbij zij zich verdedigden met hun schilden. Inderdaad ging de ME niet zachtzinnig te werk, al is voornamelijk op schilden en ook op benen gericht met de wapenstok. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was dit harde optreden echter een gevolg van het feit dat de SEALS door hun houding de indruk wekten niet van plan te zijn zonder verzet te wijken. Dus zelfs indien ervan wordt uitgegaan dat geen waarschuwingen of bevelen vooraf zijn gegaan aan de toepassing van geweld, dan nog kan niet gezegd worden dat sprake was van disproportioneel geweldgebruik.

17. Voor wat betreft de tweede confrontatie overweegt de Nationale ombudsman het volgende.

Anders dan de SEALS stellen, werden wel degelijk personen die naar de ingang van de beurs wilden of die uit die richting kwamen lastig gevallen door de SEALS; deze personen konden de door hen gewenste richting niet vervolgen en de SEALS duwden hen met hun schilden weg. Op dat moment was er naar het oordeel van de Nationale ombudsman in ieder geval een redelijke verdenking jegens hen van openlijke geweldpleging (zie Achtergrond, onder IV.) en kon de ME reeds daarom besluiten hen aan te houden. De ME was dus in de rechtmatige uitoefening van haar bediening.

18. Bij die aanhoudingen is geweld toegepast, waarvan een deel naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet proportioneel was.

Het slaan met de wapenstok van iemand die al op de grond ligt, dient te worden afgekeurd.

Op zichzelf is er geen reden het toedienen van pijnprikkels middels bijvoorbeeld het "prikken" met de wapenstok per definitie af te keuren in situaties waarin niet wordt meegewerkt aan de aanhouding. De persoon die op de grond lag, wekte door de aangenomen houding en het weer naar zich toetrekken van het schild de indruk niet mee te willen werken aan de aanhouding. Een aanhouding brengt nu eenmaal mee dat men weggevoerd dient te worden, terwijl zeker de situatie in kwestie - waar ook nog andere demonstranten waren die al eerder pogingen hadden gedaan om het World Forum binnen

te komen - ertoe noopte om daarbij enigszins tempo te maken. Door "passief" verzet te leveren, roept men over zichzelf af dat de ME - bijvoorbeeld door het toedienen van pijnprikkels - medewerking afdwingt. Voor zover er met de wapenstok op het lichaam is geprikt, ziet de Nationale ombudsman dan ook geen reden dit af te keuren. Echter, het hanteren van de wapenstok als nekklem terwijl de SEAL nog op zijn zij ligt, vindt de Nationale ombudsman een te ingrijpend middel, gelet op de veiligheidsrisico's die een nekklem met zich meebrengt. De situatie was niet zodanig dat er geen andere middelen meer waren om medewerking af te dwingen. De politie heeft hiermee dan ook gehandeld in strijd met het vereiste van onaantastbaarheid van het lichaam, wat ook geldt voor het slaan naar de op de grond liggende SEAL. Voor het overige ziet de Nationale ombudsman geen reden het handelen van de ME tijdens de aanhoudingen af te keuren en concludeert hij dat al met al het optreden en het daarbij gehanteerde geweld in het algemeen de toets der kritiek kan doorstaan.

De onderzochte gedraging is behoorlijk, met dien verstande dat het slaan van iemand die reeds op de grond ligt en het hanteren van de wapenstok als nekklem als niet behoorlijk moet worden gekwalificeerd.

Ten aanzien van het boeien

19. Ook deze gedraging moet worden getoetst aan het zojuist genoemde grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid, van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt (zie Achtergrond, onder I.). In artikel 22 van de Ambtsinstructie is bepaald dat politieambtenaren een persoon die is aangehouden ten behoeve van het vervoer handboeien kunnen aanleggen indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op vluchtgevaar, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de betrokken politieambtenaar of van derden. Deze feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of in de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden (zie Achtergrond, onder V.). De politieambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen. Daarbij valt te denken aan de ernst van het strafbare feit. Ook van belang is of verdachte zich op het moment van aanhouden agressief heeft opgesteld. Het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een verdachte naar het politiebureau is dus niet in overeenstemming met artikel 22 van de Ambtsinstructie.

20. Mede gelet op het gedrag van de SEALS tijdens de eerste charge, het feit dat zij zich agressief jegens anderen dan de politie hadden gedragen, het feit dat in ieder geval een aantal zich bepaald niet meewerkend opstelde bij de aanhouding, kon naar het oordeel

van de Nationale ombudsman de politie er in redelijkheid voor kiezen om de handboeien om te leggen wegens dreigend vluchtgevaar. Door de handboeien aan te leggen is derhalve niet gehandeld in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

II. Ten aanzien van ontvangstbewijzen van ingenomen goederen

Bevindingen

1. Verzoekers klagen er verder over dat hun geen bewijs van ontvangst van ingenomen goederen (onder meer helmen en schilden) werd gegeven. De politie weigerde desgevraagd om deze spullen af te geven en meldde dat ze op last van de officier van justitie in beslag waren genomen. De politie gaf echter geen bewijs van inbeslagname af, omdat dat niet nodig zou zijn. Volgens verzoekers was sprake van pure onwil. Er waren namelijk wél duidelijke fouilleringsformulieren opgemaakt waarop stond genoteerd wat er van wie ingenomen was. Men had op NN-nummer en op basis van de fouillering een bewijs van inbeslagname kunnen en moeten geven. Pas na een paar weken hebben zij met behulp van hun advocaten de spullen weer teruggekregen.

2. De korpsbeheerder vindt de klacht niet gegrond. In de rapportage van de chef van het politiebureau Scheveningen, waar de korpsbeheerder naar verwees, staat hierover het volgende. De arrestanten wensten bij hun verhoor geen verklaring af te leggen en wensten ook niets te verklaren over de goederen die van hen waren afgenomen. Daarom was niet duidelijk welke goederen in eigendom toebehoorden aan welke verdachte; mede daarom kon geen bewijs van ontvangst worden afgegeven. Opgemerkt wordt dat volgens artikel 94 Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder VI.) zoveel mogelijk een bewijs van ontvangst moet worden afgegeven, maar dat dit niet verplicht is gesteld. De goederen zijn verder in afwachting van de beslissing van de officier van justitie in bewaring gebleven aan het politiebureau en enige dagen later in opdracht van die officier van justitie aan de verdachten teruggegeven.

Beoordeling

3. Het vereiste van fair play houdt in dat bestuursorganen burgers de mogelijkheid geven om hun procedurele kansen te benutten.

4. Het bewijs van ontvangst is (mede) bedoeld om aan te kunnen tonen dat de politie spullen die zich onder een bepaalde perso(o)n(en) bevonden in beslag heeft genomen. Verzoekers hadden daarom een redelijk belang bij het verzoek om zo'n bewijs te krijgen. Voor het afgeven van zo'n bewijs is niet nodig dat vaststaat wie de *eigenaar* van de goederen is. Voldoende is dat omschreven wordt welke goederen onder wie zijn in beslag genomen. Desnoods wordt aangegeven dat is in beslag genomen onder NN of onder een

bepaalde groep. In dit geval had bijvoorbeeld een lijst kunnen worden gemaakt, die aan één (met naam bekende) persoon van de groep SEALS was gegeven. In ieder geval had de politie niet zonder meer mogen weigeren om het gevraagde bewijs van ontvangst af te geven. Zij heeft dan ook gehandeld in strijd met het vereiste van Fair play.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het in de gelegenheid stellen om een voorkeursadvocaat te raadplegen

Bevindingen

1. Verzoekers klagen er verder over dat zij niet allen in de gelegenheid zijn gesteld om hun voorkeursadvocaat te raadplegen. Zij hebben duidelijk aangegeven wie deze advocaat was. De meesten hebben echter nooit een advocaat gezien of gesproken na hun inverzekeringstelling; slechts drie van hen hebben kort met deze advocaat kunnen spreken voor hun voorgeleiding. De desbetreffende advocaat wist helemaal niet dat ook anderen om haar hadden verzocht. Er is duidelijk geen moeite gedaan om de papieren goed in te vullen. Eén van de met naam bekende klagers - B. - heeft in de door hem ondertekende bijlage bij de namens de SEALS ingediende klacht (zie ook hierna, onder **B.**) expliciet gesteld dat hij geen advocaat heeft gezien.

2. De korpsbeheerder acht ook dit klachtonderdeel niet gegrond. De desbetreffende politiechef heeft verklaard zich nog goed te kunnen herinneren dat de aangehouden personen is gevraagd of zij gebruik wensten te maken van een voorkeursadvocaat. Men gaf twee namen door; dat is aangegeven op het meldingsformulier inverzekeringstelling of inbewaringstelling. Dit formulier is per fax naar de piketcentrale van de Raad voor Rechtsbijstand in Den Haag gestuurd, waarmee is voldaan aan de verplichtingen met betrekking tot het inschakelen van een voorkeursadvocaat.

3. In de desbetreffende processen-verbaal staat telkens vermeld dat de piketcentrale rechtsbijstand op de hoogte is gesteld van de inverzekeringstelling. In een aantal zaken - waaronder die van B. - bevindt zich tevens een kopie van het meldingsformulier bij de stukken. Daarop is de naam van de voorkeursadvoca(a)t(en) aangegeven.

Beoordeling

4. Aannemelijk is dat verzoekers het oog hebben gehad op een voorkeurspiketadvocaat (zie Achtergrond, onder VI. en VII.).

Indien het juist is wat de politie stelt, heeft zij gehandeld conform de daarvoor vastgestelde piketregeling (zie Achtergrond, onder VIII.) en valt haar niets te verwijten. Niet uitgesloten

is dat het niet aan de politie heeft gelegen dat de desbetreffende advoca(a)t(en) niet (tijdig) overleg met verzoekers hebben kunnen plegen. Zo is in ieder geval bij één aangehouden persoon wél op het meldingsformulier de naam van een advocaat ingevuld, maar heeft hij die kennelijk desalniettemin niet kunnen raadplegen. Er kan echter ook niet worden uitgesloten dat de politie niet alle formulieren zorgvuldig heeft ingevuld; niet alle formulieren bevinden zich bij de stukken. Nu niet meer nagegaan kan worden waar het is mis gegaan, moet de Nationale ombudsman zich onthouden van een oordeel op dit punt.

IV. Ten aanzien van medische bijstand

Bevindingen

1. Verzoekers klagen er voorts over dat geen of niet voldoende medische bijstand is verleend. Zo was voor degenen die waren geslagen geen ijs voorhanden om zwellingen te verminderen, terwijl het lange tijd duurde voor de arts, om wie in elk geval één van hen had verzocht, verscheen. Deze arts deelde mee dat kneuzingen gekoeld moesten worden. Ook van agenten mag toch worden verwacht dat zij enige EHBO-kennis hebben.

Toen de volgende ochtend één verzoeker wederom vroeg om een arts, mede in verband met het feit dat zij astmapatiënt was en niet over haar medicatie beschikte, werd hier niet direct op ingegaan; zij moest maar wachten tot men op het hoofdbureau was gearriveerd. Pas door tussenkomst van haar advocaat is er weer een arts opgeroepen.

2. De korpsbeheerder vindt de klacht niet gegrond. De dienstdoende hulpofficier van justitie heeft desgevraagd verklaard dat de aan het bureau ontboden arts niet heeft meegedeeld dat het noodzakelijk was om de verwondingen/zwellingen te koelen met bijvoorbeeld ijs.

Beoordeling

3. Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat bestuursorganen aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die bestuursorganen zijn aangewezen. In dit verband bepaalt artikel 32, eerste lid van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder V.) onder meer dat indien er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft, de betrokken ambtenaar overleg pleegt met een arts. Tevens bepaalt lid 1 dat de ambtenaar eveneens overlegt met een arts, indien de ingeslotene zelf om medische bijstand vraagt.

4. In het algemeen kan niet worden verlangd van de politie dat zij zélf arrestanten medische bijstand verleent of hulpmiddelen verstrekt. Uiteraard behoort zij wel eerste hulp te verlenen indien dit direct dringend geboden is. In dit geval is gesteld noch gebleken dat verzocht is om iets als ijs, terwijl het enkele feit dat er door de politie geweld is toegepast en er om de komst van een arts is verzocht de politie nog niet noopt om maar aan

personen die mogelijk zijn geraakt, na hun insluiting spontaan ijs of anderszins te gaan verstrekken. Dat - naar verzoekers stellen en de politie ontkent - een arts later wél koeling zou hebben voorgeschreven, doet hieraan niet af.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

5. Over het pas waarschuwen van een arts na tussenkomst van een advocaat, heeft de korpsbeheerder zich niet expliciet uitgelaten. Nu een en ander niet is weersproken, gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat de politie inderdaad niet direct heeft gereageerd op het verzoek om wederom een arts te raadplegen. Van de politie had in ieder geval mogen worden verwacht dat zij onmiddellijk telefonisch contact met een arts had opgenomen. Het was vervolgens aan de arts om te bepalen of zijn komst onmiddellijk noodzakelijk was of dat kon worden gewacht tot de arrestanten waren overgebracht naar een andere plek. Al met al is de politie hiermee tekortgeschoten op het punt van het verlenen aan adequate zorg aan verzoekers.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

B. Ten aanzien van de klachtencommissie

Bevindingen

1. De klacht bij de politie is ingediend door de SEALS B. en D., die stelden dit mede namens vijf anonieme SEALS te doen. Bij de klacht bevonden zich twee door B. respectievelijk D. ondertekende verslagen, waarin hun persoonlijke ervaringen van 13 oktober 2005 waren beschreven.

Op 31 maart 2006 deelden zij de korpsbeheerder mee dat de tegen de SEALS aanhangig gemaakte rechtszaken inmiddels waren geëindigd in een onherroepelijke vrijspraak.

2. Op 16 mei 2006 vond de eerste hoorzitting van de klachtencommissie plaats. Aldaar verschenen twee personen die stelden óók klager te zijn. Het verslag van die zitting houdt in:

"Door de voorzitter van de commissie wordt gevraagd naar de naam van de nn-personen. Deze geven aan anoniem te willen blijven.

Door de voorzitter wordt meegedeeld dat indien de gegevens van klagers niet bekend zijn een klacht door de commissie niet wordt behandeld.

Met betrekking tot deze klacht zijn de gegevens bekend van B. en D. Dezen zijn echter niet aanwezig. Horen van de nn-personen zal niet plaatsvinden.

Door de betrokken nn-personen wordt aangegeven dat de genoemde B. en D. niet in de gelegenheid waren om vandaag aanwezig te zijn. Zij verkeerden in de veronderstelling dat hun aanwezigheid voldoende zou zijn voor de verdere behandeling van de klacht. Zij zouden het op prijs stellen indien alsnog een hoorzitting met deze personen werd gehouden."

3. Op 13 juni 2006 stuurde de voorzitter van de klachtencommissie een uitnodiging aan B. en D. voor een nadere hoorzitting. In die brief staat onder meer dat klachten waarvan de gegevens van klagers niet bekend zijn buiten behandeling worden gelaten.

4. Op 4 juli 2006 vond de tweede hoorzitting plaats. Aldaar verschenen behalve D. ook twee NN-klagers, die eveneens wensten te verklaren. Dit werd geweigerd om redenen als hiervoor vermeld. Het verslag houdt als verklaring van D. in:

"Wij zijn het er niet mee eens dat alleen ik een toelichting op de klacht mag geven. Ik vind het belachelijk dat er geen nn-mensen gehoord worden. Deze hebben de klacht mee ingediend. Ik kan niet alleen alles toelichten. De anderen kunnen bepaalde zaken beter toelichten. Wij zullen nu andere wegen gaan proberen. Overigens wens ik nu niets meer te verklaren en wens u verder een prettige dag."

5. Verzoekers klagen erover dat NN-klagers niet zijn gehoord door de klachtencommissie. Zeker toen D. tijdens de tweede zitting had aangegeven dat de aanwezige NN-klagers bij de actie waren betrokken geweest, valt niet in te zien waarom zij niet konden worden gehoord. Zij hadden een completer plaatje kunnen geven over het gebeuren rond de wapenbeurs. Zij hadden persoonlijke redenen om hun identiteit niet prijs te geven; zij wisten immers niet wat de politie daarmee zou gaan doen. Volgens verzoekster moet er ruimte zijn om ook NN-klagers te horen als zij worden vervolgd of door de politie zijn mishandeld.

6. De voorzitter van de klachtencommissie deelde in reactie op de klacht onder verwijzing naar artikel 9:4 van de Algemene wet bestuursrecht (zie Achtergrond, onder IX.) mee dat de naam en het adres van klagers bekend moeten zijn. Verder wees de voorzitter naar de gang van zaken zoals die hiervoor is weergegeven. De commissie had naar haar mening juist zeer zorgvuldig gehandeld. Zij heeft immers de NN-personen gewezen op de gevolgen van het anoniem blijven en de mogelijkheid geboden tot herstel van verzuim. Ook heeft zij de wél met naam bekende klagers nogmaals in de gelegenheid gesteld de klacht toe te lichten. De voorzitter van de commissie vond de klacht dan ook niet gegrond.

Beoordeling

7. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit brengt mee dat van een bestuursorgaan een houding wordt verwacht, waarbij aan een burger de gelegenheid moet worden

geboden in een klachtprocedure zijn standpunt naar voren te brengen en te verdedigen.

8. Het zojuist genoemde beginsel brengt ook mee dat overheidsinstanties geen klachten in behandeling hoeven te nemen van klagers die weigeren hun naam en adres bekend te maken. Immers, in het algemeen mag van een klager - die in de regel een grief uit die een verwijt jegens een ander inhoudt - worden verlangd dat deze zich niet hult in anonimiteit. Van dit uitgangspunt moet echter worden afgeweken indien de klager een zwaarwegend belang heeft om zijn naam en adres niet bekend te maken. Hij moet dit belang wel voldoende duidelijk maken. Onder zo'n zwaarwegend belang zou wellicht kunnen worden verstaan het belang bij handhaving van de positie als anonieme verdachte van een strafbaar feit dat verband houdt met het politietoedreden waarover een klacht is ingediend.

9. In dit geval hebben de (anonieme) klagers bij het indienen van de klacht niet zo'n belang gesteld. Wel was ten tijde van de behandeling door de klachtencommissie bekend dat alle klagers - dus ook de anonieme - bij inmiddels onherroepelijke uitspraak waren vrijgesproken. Er was dus op dat moment geen sprake meer van een (verdere) strafvervolgning ter zake van strafbare feiten die verband hielden met het politietoedreden in kwestie. Van een zwaarwegend belang is niet gebleken; dat zij er onder meer over hadden geklaagd dat zij door de politie waren mishandeld, vormt in ieder geval onvoldoende reden om het beroep op anonimiteit te honoreren.

10. Hieruit volgt dat de commissie in ieder geval niet verplicht was om ingevolge artikel 9:15 van de Algemene wet bestuursrecht (zie Achtergrond, onder IX.) de anonieme klagers te horen. Dat deze klagers wellicht een completer beeld van de situatie in kwestie hadden kunnen schetsen, doet hieraan niet af. In dit verband wordt opgemerkt dat er twee niet anonieme SEALS waren die de kans om de klacht nader toe te lichten ongebruikt voorbij hebben laten gaan, terwijl de commissie tevens kennis heeft kunnen nemen van het uitvoerige klaagschrift met bijlagen. Al met al kan niet worden gezegd dat de commissie het beginsel van fair play heeft geschonden door de anonieme klagers niet te horen.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Slotbeschouwing

De leden van de SEALS (wat staat voor: Strijdbaar Ecologisch Anarchistisch Levend Schild) waren als groep aanwezig bij de NIID wapenbeurs die in het World Forum Convention Center (World Forum) in Den Haag georganiseerd werd. Zij protesteerden tegen deze wapenbeurs. Uit het beeldmateriaal op DVD dat door verzoekster tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman is ingebracht, blijkt dat de SEALS als demonstranten voorzien van helmen en schilden probeerden om langs de ME te komen en zo de wapenbeurs te betreden. Uit de flyer die zij bij zich hadden en die zij wilden uitdelen, blijkt ook dat zij, door zich met schilden en helmen te beschermen, beoogden om geweldloos te kunnen doordringen tot de wapenbeurs. Ook hebben zij op een bepaald

moment tijdens hun protestactie, door met hun schilden in een linie te gaan staan, passanten de uitgang en toegang belet tot de hal van het World Forum. De SEALS stellen ook dat hun strijd hen in confrontatie brengt met de Staat en het repressieve systeem dat de Staat staande houdt.

De ME heeft, gekleed in het zogenoemde vredestenue, charges tegen de SEALS uitgevoerd. In eerste instantie ging het om het tegenhouden van de SEALS die zich in linie richting de toegangsdeuren van de wapenbeurs begaven. In tweede instantie ging het om het arresteren van de leden van de SEALS nadat zij bezoekers gehinderd hadden om de hal van het World Forum gebouw te verlaten en te betreden.

De actie van de SEALS moet primair als een demonstratie in de zin van artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 9 van de Grondwet worden gekenmerkt. Zij maakten echter geen gebruik van de voor demonstranten beschikbaar gestelde vakken, maar bewogen zich vrijuit over het terrein van het World Forum. De ME heeft meerdere malen gericht tegen de SEALS opgetreden omdat deze handelingen verrichtten die niet toelaatbaar waren. De ME heeft de SEALS belet in de wijze waarin zij hun demonstratieve actie wilden uitvoeren, omdat de SEALS kennelijk tot doel hadden zich zonder toestemming de toegang tot de wapenbeurs te verschaffen. Toen de SEALS de bezoekers hinderden in hun doorgang werden zij met gerichte acties van de ME aangehouden. De reactie van de ME was op zich gerechtvaardigd. Niettemin heeft de Nationale ombudsman, gelet op het risico op hersenletsel, bezwaar tegen de manier waarop een lid van de ME met behulp van zijn lange wapenstok zware druk uitoefende op de zijkant van de nek van een van de SEALS die op de grond lag met het doel het door de SEAL geboden verzet tegen zijn aanhouding, te breken.

De Nationale ombudsman onderkent in deze zaak de spanning die ontstaat tussen enerzijds de vrijheid van demonstratie en anderzijds de wijze waarop de SEALS met overschrijding van hun rechten deze demonstratieve acties uitvoerden. Deze acties waren niet alleen gericht op het verkrijgen van toegang tot de wapenbeurs, maar ook op het op demonstratieve wijze ontlokken van een repressieve reactie van de ME. In die zin heeft de demonstratie een voorspelbaar verloop gehad.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden is niet gegrond ten aanzien van:

- het toegepaste geweld in het algemeen, behoudens de hierna genoemde aspecten;
- het boeien;

- het verstrekken van ijsblokjes;

gegrond ten aanzien van:

- het met de wapenstok slaan naar een persoon die al op de grond ligt en het hanteren van de wapenstok als nekklem, wegens schending van het vereiste van onaantastbaarheid van het lichaam;

- het weigeren een ontvangstbewijs af te geven, wegens strijd met het vereiste van fair play;

- het direct contact opnemen met een arts, wegens strijd met het vereiste van bijzondere zorg.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van een oordeel ten aanzien van het niet in de gelegenheid stellen een voorkeursadvocaat te raadplegen.

De klacht over de onafhankelijke commissie voor klachten tegen politie Haaglanden is niet gegrond.

Onderzoek

Op 31 oktober 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw W. te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden en een gedraging van de klachtencommissie.

Naar deze gedragingen, waarvan de eerste wordt aangemerkt als een gedraging van de korpsbeheerder, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden en de voorzitter van de klachtencommissie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Den Haag over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen betrokkenen over en weer de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder en de betrokken ambtenaren deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reacties van verzoekster, betrokken ambtenaar B en de Commissie voor de politiekachten gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 30 oktober 2007 met bijlagen.

Het klachtdossier van de bij de politie ingediende klacht, waarin zich onder meer een mutatie en een proces-verbaal alsmede een geweldmelding over het gebeuren in kwestie bevinden.

Standpunt voorzitter klachtencommissie van 21 februari 2008.

Standpunt korpsbeheerder van 7 maart 2008.

Reactie verzoekster van 18 mei 2008.

Reactie voorzitter van de klachtencommissie van 28 mei 2008

Reactie korpsbeheerder van 7 juli 2008.

Een door verzoekster aangeleverde DVD met filmopnamen van het politieoptreden tegen verzoekers.

Afschrift van de flyer die de SEALS tijdens hun demonstratie wilden verspreiden.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

I. Grondwet

Artikel 7, derde lid

"Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlot nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven

van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden."

Artikel 9

"Het recht tot vergadering en betoging wordt erkend, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet kan regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden."

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

II. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 8 - Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

Artikel 10 - Vrijheid van meningsuiting

"1. Een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Dit artikel belet Staten niet radio-omroep-, en bioscoop- of televisieondernemingen te onderwerpen aan een systeem van vergunningen.

2. Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden,

beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen."

Artikel 11. Vrijheid van vergadering en vereniging

"1. Een ieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, met inbegrip van het recht met anderen vakverenigingen op te richten en zich bij vakverenigingen aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.

2. De uitoefening van deze rechten mag aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Dit artikel verbiedt niet dat rechtmatige beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van deze rechten door leden van de krijgsmacht, van de politie of van het ambtelijk apparaat van de Staat."

III. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

IV. Wetboek van Strafrecht

Artikel 138, eerste lid

"Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk binnendringt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege de rechthebbende aanstonds verwijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie."

Artikel 141, eerste lid:

"Zij die openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen of goederen, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden of geldboete van de vierde categorie."

V. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten en omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

Artikel 32, eerste lid

"1. In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand heeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt."

VI. Wetboek van Strafvordering

Artikel 94

"1. Vatbaar voor inbeslagneming zijn alle voorwerpen die kunnen dienen om de waarheid aan de dag te brengen of om wederrechtelijk verkregen voordeel, als bedoeld in artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht, aan te tonen.

2. Voorts zijn vatbaar voor inbeslagneming alle voorwerpen welke verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer kan worden bevolen.

3. Van de inbeslagneming van een voorwerp wordt, ook in geval de bevoegdheid tot inbeslagneming toekomt aan de rechter-commissaris of de officier van justitie, door de opsporingsambtenaar een kennisgeving van inbeslagneming opgemaakt. Zoveel mogelijk wordt aan degene bij wie een voorwerp is inbeslaggenomen, een bewijs van ontvangst afgegeven."

Cleiren & Nijboer 2007, (T&C Sv), art. 94, aant. 7:

"Het derde lid beoogt op de eerste plaats de identificatie van inbeslaggenomen voorwerpen te garanderen, zowel ten behoeve van justitie (...), als ten opzichte van degene onder wie het voorwerp is inbeslaggenomen. Deze ontvangt daartoe zoveel mogelijk een bewijs van ontvangst. Omstandigheden die het achterwege daarvan kunnen rechtvaardigen zijn niet goed denkbaar."

Artikel 40, eerste en tweede lid

"-1. Het bureau rechtsbijstandvoorziening kan ingeschreven advocaten die zich daartoe bereid hebben verklaard, aanwijzen voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand aan in verzekering gestelde advocaten.

-2. Is een krachtens het voorgaande lid aangewezen advocaat beschikbaar voor het verlenen van rechtsbijstand aan een in verzekering gestelde verdachte, dan treedt hij, voor de duur van de inverzekeringstelling, als diens raadsman op. De officier van justitie of een hulpofficier licht de advocaat onverwijld omtrent de inverzekeringstelling in.

(...)

-5. Het tweede en het derde lid blijven buiten toepassing indien de verdachte een gekozen raadsman heeft."

VII. Voorkeurspiketadvocaat

De Beschikking aanwijzing advocaat van 9 januari 1987 (nr. 2191 R 886, Stcrt. 29 januari 1987, 20) van de Minister van Justitie geeft uitwerking aan hetgeen in (onder meer) artikel 40 Sv is bepaald. In die beschikking is onder meer opgenomen dat de (hulp)officier van justitie van een inverzekeringstelling mededeling doet aan een daartoe door de deken aangewezen vast centraal contactpunt in het arrondissement (artikel 2). Aan degene die de mededeling heeft gedaan, wordt vanuit het contactpunt terstond of in ieder geval zo spoedig mogelijk meegedeeld of een advocaat beschikbaar is. Indien een in verzekering gestelde verdachte vraagt om een bepaalde advocaat en deze bereid is rechtsbijstand te verlenen, kan aan dat verzoek worden voldaan (artikel 3).

In de toelichting bij de beschikking staat onder meer het volgende vermeld:

"In de regel zal het contactpunt die advocaat aanwijzen wiens naam die dag voorkomt op het piketrooster (...). Deze advocaat wordt genoemd: de "dienstdoende piketadvocaat". Enige jaren geleden is gebleken dat er behoefte bestond zich te kunnen doen bijstaan door een ander dan de dienstdoende advocaat. Het betreft in dat geval niet een gekozen raadsman in de zin van art. 40 vijfde lid, Sv, doch een advocaat, die optreedt krachtens een vooraf gedane mededeling van het contactpunt en die de voorkeur heeft van de verdachte, doch die niet de dienstdoende piketadvocaat is.

Onder andere kan gedacht worden aan de volgende situatie: een in verzekering gestelde verdachte, die in het verleden reeds contact heeft gehad met een bepaalde advocaat, wenst bijstand te ontvangen van deze advocaat. Indien de naam van de desbetreffende advocaat voorkomt op een piketrooster, bestaat er geen bezwaar tegen dat deze

advocaat, indien hij daartoe bereid is, rechtsbijstand verleent op grond van de piketregeling (...)."

VIII. Protocol rechtsbijstand strafpiket in het arrondissement Den Haag, vastgesteld op 21 oktober 2002 en in werking getreden op 1 november 2002

"Ten aanzien van de politie en het Openbaar Ministerie

1. De politie/chef van dienst (=hulpofficier van Justitie) ziet er op toe dat ogenblikkelijk na de in verzekeringstelling de piketcentrale van de raad in kennis wordt gesteld.

2. Bij de melding van de in verzekeringstelling aan de piketcentrale van de raad wordt gebruik gemaakt van het door de raad vastgestelde meldingsformulier waarbij o.a. het doorkiesnummer van de behandelend rechercheur/verbalisant wordt vermeld.

3. In het meldingsformulier wordt in alle gevallen aangegeven of en ten aanzien van welke piketadvocaat de verdachte zijn voorkeur heeft uitgesproken.

(...)

B. Ten aanzien van de Raad voor Rechtsbijstand

(...)

2. De raad ziet er op toe dat binnen 2 uur na ontvangst, de in verzekeringstelling wordt gemeld aan de dienstdoende advocaat of voorkeurspiketadvocaat.

(...)

D. ten aanzien van de piketadvocaat

(...)

5. De advocaat maakt binnen 4 uur na ontvangst van de melding omtrent in verzekeringstelling een aanvang met de verlening van rechtsbijstand, of heeft contact gelegd met de verdachte of met het bureau waar de verdachte verblijft; de tijd tussen 21.00 uur en 9.00 uur wordt in beginsel niet meegerekend."

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 9:1

"Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan"

Artikel 9:4

"1. Indien een schriftelijke klacht betrekking heeft op een gedraging jegens de klager en voldoet aan de vereisten van het tweede lid, zijn de artikelen 9:5 tot en met 9:12 van toepassing.

2. Het klaagschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht."

Artikel 9:10

"1. Het bestuursorgaan stelt de klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, in de gelegenheid te worden gehoord.

2. Van het horen van de klager kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.

3. Van het horen wordt een verslag gemaakt."

Artikel 9:15

"1. Bij het bericht van ontvangst, bedoeld in artikel 9:6, wordt vermeld dat een persoon of commissie over de klacht zal adviseren.

2. Het horen geschiedt door de in artikel 9:14 bedoelde persoon of commissie. Indien een commissie is ingesteld, kan deze het horen opdragen aan de voorzitter of een lid van de

commissie.

3. De persoon of commissie beslist over de toepassing van artikel 9:10, tweede lid.

4. De persoon of commissie zendt een rapport van bevindingen, vergezeld van het advies en eventuele aanbevelingen, aan het bestuursorgaan. Het rapport bevat het verslag van het horen."